

OOK PREMONSTRATENZERS LEERDEN LEZEN
OVER DE ALLEREERSTE AUDITIEVE SYNTHESELES

Zelfs de meest geoefende lezer valt terug op het spellend lezen zodra hij een woord leest dat hij nog niet eerder heeft gezien. Lees maar even mee: pretiumaffectiois, priapisme, een pteranodon, quintanamartingalindez, rastafarikapsel of rectacognossement. Er zullen vast wel een paar woorden zijn geweest die u hebt moeten spellen om ze te kunnen lezen.

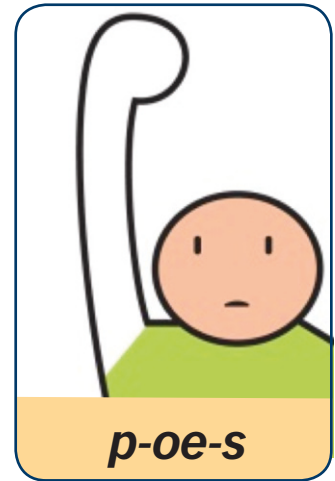
Een aantal leesmethodes, vaak die vanuit het Engelse taalgebied zijn overgewaaid, beginnen met het aanbieden van volledige woorden. De Freinetmethode begint met een volledige zin: dit vanuit de achterliggende gedachte dat een kind op deze manier in het SCHRIFT geïnteresseerd raakt. Daarna wordt woord voor woord in zijn structuur geanalyseerd. Andere leesmethodes beginnen met het aanleren van de letters, of gaan nog een stapje verder terug in de ontwikkeling van het SCHRIFT door met beeldschrift of pictolezen te beginnen, om van daaruit via de letters en de klanksynthese tot het lezen van woorden te komen.

Hoe het leesproces ook begint, vroeg of laat moet de lezer zich de vaardigheid van de klanksynthese eigen maken om woorden te kunnen lezen die hij nog niet eerder heeft gezien. De Nederlandse taal heeft gelukkig voldoende klankzuivere woorden waarmee we het klanksyntheseproces op gang kunnen helpen. Klanksynthese is een lastige vaardigheid om onder de knie te krijgen. Hoe maak je van aa-p een aap en van ui-l een uil?

Ik begon met het aanleren van de auditieve synthese waarbij de leerlingen alleen hoeven te luisteren naar de klanken die ze moeten leren koppelen. Later zou de klanksynthese komen, waarbij ze de klanken moeten leren koppelen die ze zelf zeggen. Zo had ik het me voorgesteld voor mijn zml-groep. Ik had voor safe gekozen en zette die allereerste auditieve syntheseles links van mij een aap neer en rechts een uil. Ik moet achteraf toegeven dat de aap niet erg op een aap leek, maar meer op een bepaalde figuur uit een televisieprogramma.

'Luister', zei ik, 'naar de klanken die ik zeg.' 'Ze gaan door je oren naar je hoofd.' 'In je hoofd maak je er dan een woord van.' 'En als je het weet, dan mag je het zeggen en aanwijzen.' Daarna begon het spel. Ik zei: 'aa-p'. Iedereen keek me verbaasd aan en verder gebeurde er niets. Ik herhaalde: 'aa-p'. En nog eens, nu wat harder: 'aa-p'. Maar nee, er kwam geen reactie. Ik begon de klanken sneller achter elkaar te zetten. Sneller en sneller, totdat ik gewoon aap zei. En nog gebeurde er niets. Pas toen ik naar het beest links naast me wees, riep een leerling: 'Ernie!'

Het is uiteindelijk wel goed gekomen met deze groep leerlingen. Maar wat heb ik veel moeten leren voordat ik de klanksynthesedidactiek goed onder de knie had. Al gauw bleek dat de gebaren van Borel-Maisonny op sommige momenten een goede ondersteuning kunnen vormen. Bijvoorbeeld bij woorden waarbij de leerling de neiging heeft om de laatste klank het eerst te noemen, dus soep in plaats van poes. In dat geval maak ik nu, na het uitspreken van de klanken, stilletjes alleen even het gebaar dat bij de eerste klank hoort. Dat werkt goed. Waarom zou voorzeggen niet mogen?

a	b	c	d	e	f	g	h	i	j	k	l	m
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M
a	b	c	d	e	f	g	h	i	j	k	l	m
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M

i	r	a
l	u	p

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15

'Ralph had wel vaker de neiging om zich opmerkingen van anderen toe te eigenen, zonder dat hij daarbij stilstond. Iedereen doet dit natuurlijk in zekere mate. Zo leren we tenslotte praten: we praten onze ouders na, waarna andere bronnen volgen: radio, tv, boeken. Dit wordt door niemand gezien als na-apen, zelfs niet als napraten. Het wordt gewoon 'leren' genoemd. Maar er komt een leeftijd waarop letterlijk napraten niet meer als leren wordt beschouwd, maar als een milde vorm van plagiaat, die ernstig wordt als het om geschreven woorden gaat. Vanaf die bepaalde leeftijd, die met de overgang naar volwassenheid samen gaat, zien mensen hun woorden ineens als een persoonlijk eigendom, als een manier om hun authenticiteit mee te uiten.'

Jannah Loontjens (2011). Hoe laat eigenlijk. Amsterdam: Uitgeverij Prometheus, pp. 84/85.

Voorbeeld van het gebarensysteem van Borel-Maisonny - <http://ecoledebarst.pagesperso-orange.fr/sousmain/recto1.pdf>

REACTIES? MAIL VIA LEES-V-AARDIG@AGIEL-ORTHOPEDAGOGIEK.NL